

VADHÚS

G O R A N S Z T E F A N O V S Z K I

SZEREPLŐK:

DIMITRIJA ANDREJEVIĆ, hadirokkant, 55 éves, egykori
kőműves

MARIJA, a felesége, 50 éves

ANDREJA, a fiuk, 22 éves, kereskedősegéd egy fűszerüzletben

STEVO, a középső fiú, 26 éves, külföldi autókereskedelmi
társaság képviselőjének referense

SIMON, a legidősebb fiú, 30 éves, pincér

VERA, a felesége, 25 éves, háztartásbeli

HERZOG, a külképviselet vezetője, 55 éves

SARA, a leánya, 23 éves

KLAUS, a Németországból érkezett vendég, 45 éves

JAVASASSZONY

SIVIĆ, külképviseleti tanácsos, 35 éves

ACO, Andreja barátja, 23 éves, kamionos

MIMI

PAP

VENDÉGEK A FOGADÁSON ÉS A KÁVÉHÁZBAN,

MUNKÁSOK

Történi: Szkopjében, közvetlenül a II. világháború kitörése
előtt

ELSŐ JELENET

(Nappali szoba Andrejevićék házában. A szobából még három szobába nyílik ajtó, valamint a konyhába. Dimitrija toloszékben, újságot olvas. Marija az ágyon ül, révetegen néz maga elé. Mély csönd.)

DIMITRIJA Háború lesz. *(Szünet.)* Bizony. *(Szünet.)*

MARIJA Ebből a békéből is elég volt. *(Szünet.)*

DIMITRIJA Hát te? Már megint a levegőbe bámulsz. Csinálj valamit.

MARIJA Mit?

DIMITRIJA Készítsd a vacsorát. Vendégek jönnek.

MARIJA Készen van minden.

DIMITRIJA Főzd meg az ebédet.

MARIJA Megfőztem.

DIMITRIJA Nohát, ha megfőzted, adj enni!

MARIJA Ne kiabálj velem. *(Szünet.)* Holnap védszentünnep.

(Szünet. Bejön Vera, üres teknőt hoz.)

VERA A nyakunkban az eső. Hiába teregettem ki.

MARIJA Minden hiába. *(Szünet.)* Azt álmodtam, hogy kétfelé vágták a testem. A gerincem helyén egy óriási kukac, kettévágva, izgett-mozgott. Aztán odajött valaki és kihúzta, de csak fájt, úgy fájt, mint amikor fogat húznak.

VERA Mindig ilyeneket álmodsz.

MARIJA Hát, ha ilyen álmok jönnek.

DIMITRIJA Eszünk már végre?

VERA Még nem vagyunk együtt mindannyian.

DIMITRIJA Akár ne is jöjjenek.

VERA Várjunk még egy kicsit.

DIMITRIJA Ti csak várjatok, amennyit akartok. Én bizony ehetnék.

VERA Még a szívét is megzabálná az embernek, átkozott! *(Ebédhez terít.)* Azt se tudom, mihez fogjak. Takarítsak, mossak, vagy főzsek?

DIMITRIJA Tanítsd meg az anyósodat.

VERA Őt hagyd békén!

DIMITRIJA Szüljél lánygyereket, majd az segít neked.

(Vera lenyeli az epés megjegyzést. Dimitrija nekilát az ebédnek. Csönd, Szünet. Belép Simon. Részeg.)

SIMON Már meg se vártok az ebédvel?

DIMITRIJA Amíg vártunk, nem jöttél.

SIMON Ebben a házban már egy szót se szólhat az ember. Egy-

szer még fölkapok két kanna benzint, és a levegőbe röpítem ezt az egészszet!

MARIJA Ne ferd az ördögöt a falra!

SIMON Jön az magától. Úgyis bekövetkezik, ami meg van írva.

VERA Hol ittál?

SIMON Hogy az igazat mondjam: ahol éppen hozzájutottam.

VERA Kapatos vagy.

SIMON Előbb-utóbb úgyis tönkremegyek. Nem mindegy? Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra. Persze neked könnyű!

VERA Az már igaz. Nekem a legkönnyebb!

SIMON Félsz a sötétségtől? Nem! Én iszonyodom tőle. Éget a napfény? Nem! De én mégis félek tőle. Itt szorít, itt, mintha követ nyeltem volna.

MARIJA Szálka akadt a torkodon.

VERA Egész nap talpalsz.

SIMON Ha egy pincér ülve dolgozna, én is leülnék. Nem a visszereimre és nem is a sok álldogálásra panaszkodom. Itt szorít valami. Lidércnyomás. Nem eszem, nem alszom.

DIMITRIJA Ezért is iszol. Hadd mondjak valamit. Ne kürtöld világgá, ami senyveszt. Úgysem hallja meg senki. Mindenki cipeli a maga keresztjét. Vagy beszélj valami szép dolgról, vagy ne szólj semmit. Kit érdekel, hogy félsz a sötétségtől.

SIMON Könnyebb a lelkemnek, ha elmondom.

DIMITRIJA De nekünk már unalmas! Torkig vagyunk vele! Még hogy nem tudsz aludni! Lám csak! Az anyád bezzeg alszik, de rémséges álmai vannak. És tőlem ki kérdezi meg, hogy vagyok?

VERA Ennél?

SIMON Pálinkát adj!

VERA Elég volt a pálinkából!

SIMON Honnan tudod, te mikor elég nekem?

VERA Tudom.

SIMON Mindenki mindent jobban tud. Egész álló nap azokat szolgálom ki, akik mindent jobban tudnak. Simon — hozz pálinkát. Simon viszi a pálinkát. Simon — egy pohár vizet. Simon hozza a vizet. Simon — ne ezt a pálinkát, hanem amaszt. Simon — siess. Simon — fogd. Simon — vidd. Simon mindenütt, Simon mindenkinek. Elég volt! Simon nem gép. Ő is ember. Lelke van. Ti meg csak itt ültök, és egy kupica pálinkát sem akartok adni. Meguntátok a siráimamat. Az anyátok keservit! Foghatom a kapomat és nekivágok a hegyeknek. *(Sír. Szünet. Vera megsimo-*

gatja Simon fejét, majd pálinkát tölt neki.) Tartsd a fejem, és vigasztalj!

DIMITRIJA Téged legalább a feleséged vigasztal, de engem, a szülőatyákat, vajon ki pátyolgat?

MARIJA Hagyjátok abba! Hiszen ünnep van!

DIMITRIJA Még hogy ünnep, a szentségit! És kivel tartjuk meg az ünnepet?! (Olvas. Szünet.) Ó, Szent Illés, bocsáss meg nekem, de láthatod, miféle népséggel élek!

(Szünet. Andreja bejön.)

ANDREJA Jó napot.

MARIJA Jó napot, fiam!

ANDREJA (az asztalhoz ül) A vasasok kettő nullra győztek. (Szünet.) Gyászoltok valakit? (Csend. Szünet. Eszik.) A pap mikor jön?

MARIJA Estefelé.

ANDREJA Meddig jutottatok?

MARIJA Csak a sütemény van hátra.

ANDREJA Hoztam kristálycukrot.

MARIJA Az ég áldjon meg!

ANDREJA Hullára dolgoztam magam. Úgy látszik, ma mindenki bevásárolt. A gazda ráadásul magamra hagyott az inassal. Azt se tudtam, hol áll a fejem. Nem csekélység egy ilyen üzletben. (Szünet. Dimitrijához.) Mit ír az újság?

DIMITRIJA Nem tudom.

ANDREJA Hogyhogy nem tudod?

DIMITRIJA Mindenkinek megvan a maga baja.

ANDREJA A tiéd vajon micsoda?

DIMITRIJA Az az én gondom.

MARIJA Ugyan már, Dimitrija, ne légy ilyen morcos!

DIMITRIJA Majd a sírban jobb kedvem lesz.

ANDREJA Arra még van idő.

DIMITRIJA Biz isten nem is tudom. Mintha lámpással kerestünk.

ANDREJA És te hogy vagy, Vera?

VERA Én aztán igazán jól. Hisz nekem a legkönnyebb! (Szünet.)

ANDREJA (Simonhoz) És te?

SIMON Megkérnélek, szállj le rólam!

ANDREJA Mi rossz van abban, ha megkérdem, hogy vagy?

SIMON Tudod te azt.

ANDREJA Nem tudom.

SIMON Nehogy én mondjam meg neked!

ANDREJA Csak mondd!

SIMON Elég!

ANDREJA Mi bajod?

SIMON Elég! Én vagyok (az idősebb, s azt mondom: elég! Úgy szájon váglak, hogy nem segít rajtad egyetlen orosz bajtársad sem!

ANDREJA Hagyd békén az oroszokat.

SIMON Ott rohadsz majd a börtönben, de én nem foglak meglátogatni. Csak vigyék neked az elemózsia-t a te kommunistaíád. Ha egyáltalán marad közülük szabadlábbon valaki. Méltóztatatok csak ott, a hűvösön kivárni álmaitek beteljesülését.

ANDREJA Sztrájkra készülünk.

SIMON De megfogatok az isten szakállát!

ANDREJA Nem lesz az közönséges sztrájk. Vérre megy most a dolog. Elüszkösödött a seb, csontig. A sörgyár, a monopólium, a kazánház . . .

SIMON Micsoda cselezés! De hol vannak a gólok?

ANDREJA Javítjuk a kondícionkat, hogy mind a kilencven percet kibírjuk a pályán! Lesz majd gól is!

SIMON Mikor?

ANDREJA Amikor majd te is csatlakozol! Itt van a kutya elásva! Még sokan vannak, akik mindent páholyból néznének, és tökmagot rágcsgálva várják a gólokat. Pedig azért meg is kell ám dolgozni!

SIMON Engem az orvos eltiltott a megerőltetéstől. (Szünet.) Partjelző esetleg lehetnék.

DIMITRIJA Nehéz az ördögöt bemeszelni! Ismerem én a dörge-st. És megtiltom, hogy bárki politizáljon ebben a házban.

ANDREJA Még hogy politika! Akárcsak a piaci kofák. Amatőr politikusok vagytok ti. Azt tudjátok csak, amit az utcán és az esti újságokból összeszedtek.

SIMON Te pedig egyenest az isten szakállából facsartad a tudományodat! Ne ragadd el magad, Andreja! Voltunk mi is fiatalok.

ANDREJA Fel is nőtetek, csak hogy az ész a lábatokban maradt.

(Bejön Stevo)

MARIJA Jó napot! (*Stevo csak rábólint.*)

SIMON Még a köszönés is nehezebbre esik!

DIMITRIJA Sok gond nyomja a lelkét. A filozófus! Két évig járt a kereskedelmi akadémiára, és magasan hordja az orrát. Hát ha még egyetemre megy, álmunkban lekaszabol mindnyájunkat.

MARIJA Ebédelsz?

STEVO Ettem kolbászt a kintinban.

MARIJA Mintha itthon nem lenne!?!

STEVO Jobban ízlik házon kívül. (*Szünet.*) Vacsorára sem leszek itthon. (*Szünet.*) Tudom, hogy ünnep van, jönnek a rokonok, a szomszédok meg a barátok. És tudom: megkérdik, hol vagyok. Dolgom van.

MARIJA Tudod-e, hogy először fordul elő, hogy hiányzik közülünk valaki a védszentünnepen?

STEVO Fogadásra megyek. (*Szünet.*) Fogadásra. Reggel kaptam a meghívót. Nem utasíthatom vissza. Tudom én, hogy védszentünnep van itthon. De ezt a meghívást igazán nem utasíthatom vissza. Nekem ez nagyon fontos.

MARIJA Nem mehetsz el!

DIMITRIJA Hogyan? Ha téged meghívna valahová az utolsó percben, máris rohansz, holott idehaza ünnep van?

STEVO Igen!

DIMITRIJA Micsoda?!

STEVO Ahogy mondom. A főnök hívott meg. Herzog úr. Németországból érkezik egy igen fontos vendég. Mindenki ott lesz. A város krémje. Kereskedők, bankárok, világhírt emberek.

SIMON Mi ütött beléjük, hogy téged is meghívtak?

STEVO Majd még hallasz rólam!

SIMON Vigyázz, kinő a szarvad!

STEVO Inkább a szárnyam! Kapaszkodhattok majd a távcsőbe, ha látni akartok!

SIMON És hová röpdülsz?

STEVO Előttem a karrier. A perspektíva.

ANDREJA És ki az a német vendég?

STEVO A cég berlini központjából az egyik fejes. Mama, vasald ki a fekete nadrágomat!

MARIJA Semmiféle németekhez nem engedlek! Holnap Szent Illés napja!

STEVO Vera, kérlek, az istenért, tedd meg nekem!

SIMON Először tőlem kérdezd, kivasalhatja-e!

STEVO Kivasalhatná a feleséged a nadrágomat?

SIMON Nem. (Verához:) Hozzá ne nyúlj a vasalóhoz! (Stevanhoz:) Ljilját hívd, majd ő kivasalja!

ANDREJA Mondd, az a sváb volt már itt korábban is?

STEVO Nem tudom. Talán nem.

ANDREJA Akkor most mit akar?

STEVO Nem tudom. Hivatalos ügyben jött.

ANDREJA Mi a neve?

STEVO Hermann Klaus. Akarsz még tudni valamit? Hogy milyen méretű gatyát visel? Fogalmam sincs.

DIMITRIJA És te mi az ördögöt keresel azon a fogadáson?

STEVO Ha az ember a kellő helyen van, a kellő időben, akkor már minden úgy megy, mint a karikacsapás.

MARIJA Haragszom rád, Stevo. Nagyon haragszom.

STEVO Csak rajta, mama, úgylis képtelen vagyok neked megmagyarázni sok mindent.

(Kopognak az ajtón. Marija kinyitja. A pap áll az ajtóban.)

PAP Jó napot.

MARIJA Jó napot. Nem korai még?

PAP Sok házhoz kell mennem, összejött a tennivalóm. Most van időm, így hát eljöttem.

MARIJA Nem készültünk.

PAP Hogyhogy? A kalács megvan, nem?

MARIJA Még meg se fürödtünk. Át sem öltöztünk.

DIMITRIJA Hét órára beszéltük meg.

PAP Hét óra.

DIMITRIJA Most még csak három óra.

PAP (órájára pillant.) Három óra tizenöt. Tudom, Dimitrija, csakhogy ember tervez, isten végez.

DIMITRIJA Az én pénzemért úgy akarom, ahogy megállapodtunk: ha hétkor, akkor hétkor.

PAP Ne beszélj így, Dimitrija! Isten dicsősége nem függ sem helytől, sem időtől. Attól tartok, hétkor nem jöhetnek.

DIMITRIJA De igenis eljössz!

PAP Képzeld csak magad egy kicsit az én helyembe!

DIMITRIJA No, persze, de te is az enyémbe! Mindig ez van. A gazdagokhoz este jársz, hozzánk meg hajnalban!

PAP Már hogy lenne hajnal? Hiszen délután van, három óra huszonöt!

DIMITRIJA Tavaly meg reggel nyolckor jöttél! Mintha csak itt aludtál volna a küszöbön! Emlékszem én!

PAP Isten engem úgy segítjen, Dimitrija, vagy most, vagy soha máskor nem tudok eljönni!

MARIJA Hát akkor inkább legyen most a beszentelés, mert még lemaradunk róla.

PAP Jól van! Tegyétek ide a kalácsot! *(Odaviszik.)* Isten éltesen benneteket! Ünnepejétek ezt a szent napot egészségben, még vagy száz évig. Álljatok ide az asztal köré. *(Mindannyian oda-
gyűlnek.)* Szent Illés, hozzád fohászkodunk, védj minket és oltalmaz, vezess minket akaratom által. Uram Istenem, ne hagyj el minket, hanem vezess az örök világosság felé. Mondjátok a halottaitok nevét! Mindenható atyánk, könyörülj...

MARIJA Lena, Atanaszija, Szpaszija...

PAP Lena, Atanaszija, Szpaszija lelkén...

MARIJA Gyorgyija, Marko, Tanaszije...

PAP Gyorgyija, Marko, Tanaszije lelkén...

MARIJA Petre és Evda...

PAP Petre és Evda lelkén.

SIMON És Simon lelkén.

PAP És Simon lelkén.

MARIJA Milyen Simon? Simonén nem!

PAP Simonén nem. *(Felveszi a kalácsot és Dimitrija kezébe adja. Majd megfogja Andreja kezét, és a kalács egyik oldalára teszi. Andreja viszont megfogja Simon kezét, és a kalácsra teszi. A pap keresztben átszeli a kalácsot.)* Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, ámen.

MIND Ámen.

(A család tagjai kézenfogva háromszor körbejárják az asztalt.)

PAP Szabadíts meg minket, Istenem, a bajoktól, és áldd meg örömeinket. Adj erőt a bánatban, tehetetlenségben. Légy velünk a félelem és szenvedés óráján, vigasztalj a gyötrelemben. Kegyelmes urunk, könyörülj rajtunk. *(A pap gyorsan vezeti őket. Dimitrija alig bírja az iramot a tolószékében, s csakhamar elszedül. A kalács a földre esik és eltörik.)*

MARIJA Jaj nekem!

DIMITRIJA Simon, hogy tartod azt a kalácsot? Részeg vagy?
SIMON Részeg vagyok, de fogtam erősen. [Te ejtetted el.

PAP No, nincs semmi baj. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, ámen. Mindörökké. *(Szünet. Csönd.)* Most mire vártok? Szédjétek már össze azt a kalácsot!

MARIJA Hogyan tört el?

PAP Úgy, hogy leesett és eltört.

MARIJA De hát hogy eshetett le?

PAP Ne izgasd magad, Marija. Az a fontos, hogy Isten kegyes hozzánk. *(Marija összeszedi a kalácsot.)*

DIMITRIJA Ennyi az egész?

PAP Ennyi.

DIMITRIJA Kérsz egy pálinkát?

PAP Ezt csak a betegőtől kérdik. *(Dimitrija teletölt egy poharat.)*

SIMON Itt egy pohárka, amott egy pohárka, aztán csak úgy, ragyogsz, mi?! Mindenütt az Istent látod. *(A pap egy hajtásra kiissza.)* Ejha! Azt hiszed, ha sietsz, akkor nem számít?

DIMITRIJA *(átadja a pénzt a papnak)* Jövõre este hétkor.

PAP Ahogy gondolod.

DIMITRIJA Nem „ahogy gondolod”! Hanem úgy lesz!

PAP Addig is, jó egészséget mindenkinek!

MARIJA Neked is! *(A pap kimegy, Marija kikíséri.)*

ANDREJA *(Simonhoz)* Miért mondtad a nevedet, amikor föl-soroltuk a halottakat?

SIMON A biztonság kedvéért.

(Marija visszatér, vele jön Aco.)

MARIJA Gyere csak, Aco!

ACO Nincs idõm. Csak Andrejához lenne néhány szavam.

ANDREJA *(Acohoz lép, halkán beszélgetnek. Szünet.)* Mama, most mennem kell.

MARIJA Ilyenkor? Hová?

ANDREJA Dolgom van. Így jött ki a lépés.

MARIJA Mi az, hogy így jött ki a lépés? Mindig valami köz-bejön! Gyere, Aco, ne állj ott az ajtóban. Ma ünnep van nálunk. Vegyél a kalácsból. Igyál valamit!

ACO Sietnénk, Marija néni.

MARIJA Tudom, hogy siettek. A lassúság nem vezet semmire. És hová igyekeztek?

ACO Hivatalos ügy.

MARIJA Vacsorára hazaértek?

ACO Remélem. Nem tudom. Gyanítom, hogy elhúzódik a dolog.

MARIJA Reméled. Nem tudod. Gyanítod.

ACO *(Stevóhoz)* A teherautóm nálatok van javításon. Aztán jól megcsináljátok ám!

STEVO Abban biztos lehetsz! Márkás cég vagyunk.

SIMON Úgy kipofozzák, hogy rá sem ismeresz.

ACO Nekem ez a kenyerem.

DIMITRIJA Most a sztrájkot készítitek elő, ugye?

ANDREJA Igen. Velünk tartasz? *(Szünet.)* Akkor, a viszontlátásra!

(Kimennek.)

MARIJA Viszontlátásra. *(Szünet.)* A mindenit, Simon, csak te maradsz itt ma este. Miért nem viszed el a feleségedet valahová? Valami zenés helyre.

SIMON Olyan részeg vagyok, hogy nekem már mindegy.

MARIJA *(Stevóhoz)* Itt volt Ljilja.

STEVO Nem érdekel.

MARIJA Kérdezte, miben segíthetne.

STEVO Mondtam, hogy nem érdekel.

MARIJA Üdvözetét küldi neked. *(Stevo tüntetően kimegy a szobából. Szünet.)* Amikor még kicsik voltatok, a védszentünnep előtt mindig megfüröszttöttelek, tiszta ruhába bújtattalak benneteket. Nem tudtatok aludni, és késő éjszakáig nevetgéltek az ágyban. Minden ételt megkóstoltatok főzés közben. Csak úgy rottyogott az étel a fazekakban. Nevetés nincs többé. És vendéglőben esztek.

(Szünet. Dimitrija egy darab fát farigcsál a zsebkésével. Vera takarít. Marija ül, és maga elé bámul. Szünet.)

SIMON *(Énekel)* Hat hónap az fél év
a kézen öt az ujj,
négy a csecse a tehénnek
három lába a széknek

fejen kettő a szem
de egyetlen a csalogány
mely májusban danolász

MÁSODIK JELENET

(Vasúti resti. Herzog kávét iszik. Szünet. Megérkezik Sivić és odaül Herzog mellé. Iszik.)

SIVIĆ Még fél órát késik.

HERZOG Fél órával ezelőtt is késett fél órát.

SIVIĆ Ilyenek a vonatok. Igyon valamit.

HERZOG Már három kávét ittam. Szétrepedek. Ebben a városban úgy esznek, isznak, táncolnak, mintha másnap lenne a világvége. Egyébként, az sem kizárt. Ahogyan a dolgok alakulnak, még elér minket a vég. Az utolsó nagy robbanás. A földgolyó ki-röpül egy rombolóágyúból. A magasztos utolsó pillanatok, amikor minden lehetséges.

SIVIĆ Most is lehetséges minden.

HERZOG Nekem még az se, hogy amúgy igazából kiűritsem a beleimet. A fél életemet a klozettkon töltöm. Maga nem tudja, milyen gyötrelmes dolog az. Meglehet, hogy közben gondolkozik az ember, de az sem valami nagyon kellemes. Nem világos előttem Klaus úr jövetele. Úgy érzem magam, mint egy falusi tanító, akihez a tanfelügyelő érkezik a fővárosból. Furcsa előérzetem van. Azt hiszem, szükségem lesz a maga segítségére.

SIVIĆ Főnök, állok rendelkezésére. Egészségére!

HERZOG Éljen! Érdekes, amikor ilyen önelégülten emelem a poharam, olyan érzésem támad, hogy valaki hátulról rögtön fejbekólint.

SIVIĆ Ebben a porfészekben nincs mitől tartani.

HERZOG A félelem nem a valóságos veszélytől függ. Fúrja a csőrömet, hogy a levélben egyetlen szó sem esik arról, meddig marad itt Klaus úr. Ha ez csak afféle rutinlátogatás, akkor a protokoll szerint három napig tart. Stevo Andrejević átnézte a könyvelést?

SIVIĆ Igen. De eléggé felületesen. És ezért én ellenőriztem. Jó néhányszor hibázott, ami nem jelent semmi mást, mint az Ön iránta való jóindulatának alábecsülését.

HERZOG Szerintem becsületesen végzi a munkáját, és éles eszű fiatalember.

SIVIC Ön jobban tudja, uram. Lehetséges, hogy tévedek, bár ez ritkán fordul elő. Mindenesetre, nekem az idegeimre megy.

HERZOG Az a fontos, hogy a könyvek rendben vannak.

SIVIC Igen.

HERZOG Állandóan az motoszkál a fejemben, hogy valami nincs rendben. Amikor reggelente felébredek, csak addig érzem jól magam, amíg rájövök, mi az, ami aznap nem stimmel. És mindig találok valamit, amibe megfogódzhatok.

SIVIC Megerőlteti magát, Herzog úr. Pihennie kéne.

HERZOG Hiszen, ha képes lennék rá! Valamivel el kell foglalnom magam, hogy indokoljam az idegességemet. Ha két napig munka nélkül vagyok, már kitör rajtam a pánik.

SIVIC Én hosszabb ideig is kibírnám. Csak adjon hozzá pénzt.

HERZOG Adok én eleget. Ha gondoskodik Klausról, azt még külön megbeszéljük. Szímatolja ki, mit akarhat. Magának ez nem újdonság, hiszen a bátyja ugyanezt teszi hivatalból.

SIVIC Herzog úr, szükségem van arra, hogy minél többet tudjak. Ha ezt kamatoztatni lehet, annál jobb. Ma mindenki mindent vesz és elad. Még azt is, amiről azt hiszik, nincsen ára. És ez általában a legolcsóbb.

HERZOG Odahaza már biztosan együtt vannak és várakoznak. Kihűl a vacsora. Még valami aggaszt, Sivić úr. Nem bővítettük ki az irodát. Hat hónapja tipródunk már ezen, pedig konkrét utasítás jött. Négy száz négyzetméterre van még szükség.

SIVIC Én ezt egyfolytában hangoztatom, Herzog úr.

HERZOG Hallgatnom kellett volna magára. Ha megcsináljuk a bővítést, talán jobb benyomást teszünk Klaus úrra.

SIVIC Talán mégis túlbecsüljük ezt a Klaus urat. És mi van akkor, ha közönséges turistaként, napidíjjal sétálgat Európában? Hátha nem kapcsol, hogy miért tévedt ebbe a pusztaságba, fogja a poggászát és visszafordul.

HERZOG És ha egy pedáns, vámpírfogú, cinikus sváb, akire türelmesen várok itt az állomáson? Már csak az hiányzik, hogy úgy terüljek a lába elé, mint egy szőnyeg. Legyen szíves, kérdezze meg még egyszer, mikor érkezik az a csodabogár.

SIVIC *(feláll)* Máris, Herzog úr.

HARMADIK JELENET

(Herzog háza. Gazdagon berendezett szalon. Sara zongorázik. A vendégek, kezükben pohárral, hallgatják a zongorajátékot. Sara befejezi, a közönség tapsol. Sara odalép Stevóhoz.)

STEVO Brávó! Csodálatos!

SARA Ugyan már, csapnivaló volt. Kérek valami innivalót. *(Stevo zavartan nyújt felé egy pohár italt.)* Egészségére! Hol a zene?

STEVO Tessék?

SARA Az irodalom — papír, a kép — vászon, de a zene? Hol a zene?

STEVO Hát...

SARA Hogyhogy — hát? Ne is mondja, hogy tudja. Ön milyen zenét szeret?

STEVO Beethovent.

SARA És Beethoventől mit?

STEVO Mindent.

SARA Mégis, a legjobban mit szeret?

STEVO Erre nehéz válaszolnom.

SARA Törje egy kicsit a fejét.

STEVO Például, amit az előbb játszott.

SARA Az Chopin volt.

STEVO Beethovenre hasonlít.

SARA Semmi köze Beethovenhez. Hol él ön, Andrejević úr?

STEVO A Debar kerületben. Ott van az ön édesapjának az irodája. Csak egy fal választ el minket egymástól.

SARA És hogyan élnek arrafelé?

STEVO Hát úgy... ahogy másutt.

SARA Mióta dolgozik apámnál?

STEVO Egy éve.

SARA Először van most itt nálunk?

STEVO Már voltam itt korábban, két alkalommal. Iratokat hoztam. Egyszer kávéra marasztaltak, akkor Önt is láttam egy pillanatra. Épp a lépcsőn ment fel. Rám nézett, én üdvözöltem Önt, de mintha észre sem vett volna, ment tovább, keresztülnézett rajtam. Belepirultam. Ilyen vagyok. Az Ön édesapja ezt észrevette, de úgy tett, mintha nem látta volna. Csodálatos ember az édesapja. Sokat segített nekem abban, hogy a magam útját jár-

jam, hogy önmagamra találjak, ha szabad ezzel a kifejezéssel élnem. Ha visszagondolok arra, hogy egy évvel ezelőtt csak afféle kis szürke ember voltam, munka és perspektíva nélkül, most pedig, lám, mégiscsak feltörtem... S mindezért az ön édesapjának tartozom hálával. Igyekszem rászolgálni a bizalmára.

SARA Engem ez egyáltalán nem érdekel. Perspektívát említett az előbb. Mit ért ezen, Andrejević úr?

(Nyílik az ajtó, belép Herzog, Savić és Klaus. A vendégek felállnak, tapsal köszöntik őket, majd Klaus sorra kezét fog velük. A jelenlevőket a lakája mutatja be Klausnak. Herzog és Savić félrevonul.)

HERZOG Az előérzeteim túlságosan is hamar beválnak. Ilyen hosszú utazás után is neki első a munka. Még alig szállt le a vonatról, máris az irodát akarta látni, s rögtön a bővítést említette.

SIVIĆ Ne feledje — Németországból jön!

HERZOG Hogyan feledkeznek meg erről?!

(Csatlakoznak a vendégsereghez, épp abban a pillanatban, amikor Stevo bemutatkozik Klausnak.)

STEVO Örvendek. Stevo Andrejević vagyok, a képviselő referense.

HERZOG Egyik legjobb beosztottam.

KLAUS Mit mondott, hogy hívják?

STEVO Stevo Andrejević, uram.

KLAUS Stevo? Ez a Stefan rövidített változata.

HERZOG Gratulálok, Klaus úr. Ön jobban beszél a nyelvünket, mint mi magunk. A fiatalember egyébként kitűnően tud németül. Ő fordítja a levelezés nagy részét.

KLAUS Och, wirklich?

STEVO Nein, nein. Mein Deutsch ist nicht gut.

KLAUS Aber ich glaube doch. Möchten Sie etwas trinken?

STEVO Rot Wein bitte. *(Klaus vörös bort tölt neki. Koccintanak, isznak.)*

KLAUS Ugyebár, Ön természetesen volt már Németországban?

STEVO Sajnos nem, Klaus úr.

KLAUS Nem? Ilyen jó nyelvtudással még nem volt gyakorlata nálunk a helyszínen?

HERZOG Egy vallomással tartozom, Klaus úr, ami éppen ezzel kapcsolatos. A legkomolyabban fontolóra vettük, hogy Andrejević urat gyakorlatra küldjük a berlini központba.

KLAUS Remélem, erre mielőbb sor kerül. No, és hogy tetszik önnek Herzog úr irodájában?

STEVO Nem találok szavakat!

KLAUS Ennyire elégedetlen?

STEVO Épp ellenkezőleg! *(Nevetés.)*

KLAUS Jó ez a bor.

HERZOG Házi készítésű.

KLAUS Az még általában nem garantálja a minőséget. De ez valóban remek. Szeretem a jó bort. És mindent, ami jó.

HERZOG Ki az, aki nem szereti?!

KLAUS Olyan is akad. Bizony, akad, mint például Sivić úr, aki nem iszik semmit.

SIVIĆ Majd a vacsoránál iszom, Klaus úr.

KLAUS Kicsit későn kezdődik a vacsora. Bizonyára már Önök is éhesek. Persze nem rajtam múltott. Ez a királyi államvasutak hibája. A közlekedési állapotok itt önöknél a szó szoros értelmében siralmasak. És a város sem valami meggyőző. Hadd legyen őszinte, bár alig vagyok itt néhány órája, s talán nincs jogom ilyesmit mondani, hiszen nincsenek komoly érveim — de nem tett rám nagy hatást, amit útközben láttam. Mit gondol, Andrejević úr? Persze, Ön itt született, és másképp látja mindezt. Mégis, a pályaudvar, az utcák, minden piszkos, mindenfelé faggyú és széna-szag. Talán tolakodásnak vélik, hogy első benyomásimat elmondtam — de hát ez a helyzet. Uraim, akkor ülünk asztalhoz!

(Leülnek a terített asztalhoz. Klaus maga mellé ülteti Stevót. Sara a másik oldalra ül, Stevo mellé. Herzog feláll.)

HERZOG Hölgyeim és uraim, öröm és megtiszteltetés számunkra, hogy körünkben üdvözölhetjük nagyrabecsült vendégünket Németországból, Herman Klaus urat!

(A vendégek kezükben pohárral felállnak. Isznak.)

VUJICSICS Marietta fordítása

(Folytatjuk)